

og har albrig kunnet være, at man skulde nøies med, at Eleverne tankeløst gjengave det Fordrede, nei, det vil være Examinatorernes Ret, ja, det vil være deres absolute og bestemte Pligt netop at undersøge, om Bedkommende er saaledes inde i det, der fordres, at de virkelig kunne siges at have tilegnet sig den givne Kundskabsmasse som en aandelig selvstændig Eiendom. — Dette er Noget, som ogsaa den fremmede Examinator — det paastaar jeg — kan gjøre meget bedre end den, der netop har været Læreren, og hvorfor? Fordi den, der har været Lærer, vilkaarlig, uden selv at vide af det, bliver ledet hen til at nøies med de Svar, han ønsker, og som Eleven af daglig Erfaring veed at gjengive, medens derimod den, der staaer frit ligeoverfor Examinanden og ikke kender hans Standpunkt eller hans særegne Opfattelsesmaade, er nødt til at fordrø og vil ogsaa fordrø, at Bedkommende virkelig skal lægge for Dagen, at han tilfulde forstaaer og har tilegnet sig det, hvori han skal aflægge Prøve, men hermed maa ogsaa Examinator lade sig nøie, han kan ikke kræve Svar efter en bestemt Methode. Jeg skal ogsaa sige, da det ærede Medlem for Kjøbenhavns 2den Valgkreds (Brix) bragte dette paa Bane, at det er min Overbeviisning, at det, som der her er Tale om, ogsaa bør stee med Hensyn til de lærde og andre Skoler, han omtalte. Det er Noget, som er min mangeaarige Overbeviisning, at en af de mindst heldige Sider ved hele Udviklingen af vort aandelige Liv for Tiden, nemlig det, at man lægger for stor Vægt paa Masseskundskab, netop for en ikke ringe Deel er en Følge af den Forandring, man har gjort, at lade Examen afholde af Lærere og lade den afholde paa de Steder, hvor Kundskaben er givet; thi den enkelte Lærer kan herved i den nævnte Retning drive Disciplen overordentlig vidt, fordi denne veed, at han skal aflægge Prøve efter Lærerens Maalestok; kan han ikke det, veed han, at det vil gaa ham daarligt. Men det er ikke Detailkundskaben, hvorpaa det kommer an, saa-

længe der kun er Tale om en Examen. Ja, dersom der er Tale om, at jeg skal udvilde mig videre, at jeg fuldstændig skal tilegne mig en Videnskab eller en enkelt Side af den, da maa jeg naturligviis ogsaa kende hele Detaillen.

Naar de ærede Medlemmer meente, at den af Udvalget foreslaaede Ordning af Examen vilde svække Tillidsforholdet mellem Lærerne og Eleverne, hemme den frie Underviisning ved Underviisningsanstalterne og forhindre dem fra at blive virkelige Dannelsesanstalter, saa er dette vistnok stærke Paastande, men jeg skal ud-tale som min Overbeviisning, at den saa langt fra vil gjøre det, at den tværtimod vil virke i modsat Retning og skaffe virkelig Frihed tilveie; thi den vil bevirke, at Enhver bestemt veed, hvad det er, som positivt skal læres, og dernæst, at det med virkelig Sandhed vil kunne siges, at det forøvrigt staaer Læreren frit for at vælge Maaden, hvorpaa han vil bibringe Eleverne en selvstændig og sikker Tilegnelse af det, der skal læres. — Naar Examinanden nemlig kan vise, at han magter sit Stof, blive de fremmede Examinatorer nødt til at tage imod hans særegne Form og Fremstillingsmaade, de kunne ikke vise hans Svar tilbage, fordi de ikke stemme med en bestemt, dem kjær Opfattelse eller Form. De ere nødt til at tage imod en selvstændig Tilegnelse, naar den virkelig viser sig at være selvstændig, naar det virkelig viser sig, at Bedkommende have forstaaet, hvad de skulle forstaae. Jeg troer derfor, at de ærede Herrer, som netop i Underviisningens Interesse, netop i den Dannelses Interesse, som de ville fremme, holde paa deres Forslag, tage fejl, og jeg skal derfor heller ikke, idet jeg er overbeviist om, at Fleertallet i dette Thing deler min Mening, gaae ind paa at paavise, hvad jeg troer, jeg ellers meget godt kunde gjøre, at det Forslag, de have stillet, vilde medføre flere Ulemper af den Art, at de vistnok selv lidet vilde ønske at see det gennemført, og navnlig, at det vilde stille de Medlemmer, som skulle sidde ved Examen som controlerende Censorer, i en en saadan Stilling,